

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. I. Vtrùm peccatum ideo sit malum quia contra Legem, seu quia
prohibitum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

SECTIO SEXTA.

Conceptus mali ulterius declaratur.

I. Privatio, non subiecto tantum, sed etiam rei qua privatur est mala.

EX his inferitur, privationem alicujus rei esse malam, non tantum subiecto, ut negatio caloris est mala igni, sed etiam rei qua privat. Quare (licet questio forte sit de modo loquendi) sicut in materia de actibus humanis dixi destructionem rei esse illi violentam, ita & modò puto posse eadem dici malam; sicut enim esse est rei bonum, ita non esse est malum. Deinde, illa quæ disponunt ad destructionem rei, quò immediatius ad eam disponunt, censentur pejora, quod arguit ipsam destructionem esse malum Physicè maximum.

II. Quaratione malum debet esse in bono, tanquam in subiecto.

Verum est quidem, ut hæc omnia alicui propriè competant debere illam extitisse, quo sensu dicitur malum debere esse in bono tanquam in subiecto: quod licet de malo partiali, ut plurimum intelligatur, potest tamen & de malo subiectum ipsum bonum tollente intelligi, in quo in instanti destructionis desinit esse denominativè, quatenus scilicet denominat rem illam desinentem: sicut namque extitisse sufficit ad alias denominationes in instanti desitionis, injuria scilicet & similitum; unde si Angelus alium Angelum aut hominem destruere posset in instanti, nullus opinor negabit quin ei illo instanti faceret injuriam, licet in illo non existat, sed ad hoc sufficit immediatè antè extitisse, ita eodem modo loqui in præfenti possumus de malo? Et hoc sensu intelligendum existimo Sanctum Augustinum citatum, & Sanctum Thomam q. 5. de potentia art. 3. dum nonnulla his contraria subinde insinuat, de quare tamen jam plura subijciam.

Ad varias denominationes sufficit rem immediate extitisse.

III. Mens S. Thomæ.

Circa mentem itaque sancti Thomæ nihil certi videtur statui posse; ita enim scripsit, inquit P. Gra-

nado hic, tract. 1. Disp. 1. sect. 1. num. 6. ut credi possit eum utramque sententiam esse sententiam. Unde Vasquez ambiguum ait hac in parte esse sancti Doctoris mentem: hic enim quæst. 18. art. 1. & quæst. 71. art. 6. quæst. item 73. art. 3. ad secundam, & primâ parte quæst. 18. art. 4. & alibi sæpè insinuare videtur, formale seu malitiam peccati consistere in privatione boni; item malum esse diminutionem boni, & alia hujusmodi. Respondetur tamen cum Cajetano hic, quæst. 18. art. 6. & q. 71. art. 6. S. Thomam sæpè favere nostræ sententiæ, tum quia in 2. d. 34. quæst. unica, art. 2. docet ex Aristotele cap. de oppositis, malum opponi bono contrariè, tum quia 3. contra Gentes, cap. 9. ait bonum & malum commissionis contrahi per differentias positivas, & alia hujusmodi in S. Thoma frequenter reperiuntur.

ma circa malitiam formalem peccati commissionis est dubia.

Docet S. Thomam malum opponi bono contrariè.

Ad illa quæ ex ipso obijciuntur, Respondetur eum per privationem in qua statuit malitiam peccati, subinde intelligere non privationem rectitudinis in actu, sed privationem gratiæ habitualis, in qua perfici & consummari ait rationem peccati. Interdum verò per privationem intelligit recessum positivum à Deo, & boni desertionem, quæ est moraliter privatio. Pro hæc explanatione facit quod ex ipso paulò superius attulimus, bonum scilicet & malum opponi contrariè. Imò secundum eundem sanctum Thomam ex Aristotele, è duobus contrariis, id quod altero est imperfectius, comparatur ad oppositum, sicut privatio ad habitum: unde nigredinem vocat privationem albedinis, frigus caloris, malum boni.

IV.

Variis modis explicari potest S. Thomam, dum malitiam peccati sic esse ait in privatione.

Alia hic obijci solent, ut non esse possibilem puram omissionem, & consequenter quoties quis peccat, posse eum semper & debere clicere actum contrarium: item peccatum commissionis & omissionis convenire in unâ aliquâ ratione peccati, &c. quæ commodius solventur infra, cum de peccato omissionis.

V.

Quadam hic obijciuntur, quæ spectant ad puram omissionem.

DISPUTATIO CI.

Inquiruntur quadam circa peccatum commissionis.

SECTIO PRIMA.

Vtrum peccatum ideo sit malum quia contra Legem, seu quia prohibitum.

I. Certum est multa esse mala, & peccata quia sunt prohibita.

ULTA ideo esse peccata quia prohibentur, nemini dubium esse potest, illa nimirum, quæ ex se sunt indifferentia, ac proinde ideo solum sunt illicita, quia lex aliqua vel præceptum ea fieri vetat. Sic Judæis olim vetitum erat carnem porcinam comedere: sic modò in Ecclesiâ prohibitum est diebus veneris & sabbati vesci carnibus, quod proinde sine dispensatione aut legitimâ causâ facere est peccatum. Querimus itaque in præfenti utrum omnia omnino peccata, ideo peccata sint, quia hujusmodi lege prohibita, ita ut si lex non esset, similiter non esset malum morale, nec peccatum.

Status præfentis questionis.

Ratio dubitandi est; hic enim loquendi modus Sanctis Patribus frequens est; sic enim Sanctus Augustinus contra Faustum lib. 22. cap. 27. ait peccatum esse dictum, factum vel concupitum contra legem Dei: item de peccatorum meritis & remissione lib. 2. cap. 16. Neque peccatum erit, inquit, si non divinitus subeatur ut non sit. Idem insinuare videtur sacra Scriptura: sic enim ad Ro. 4. v. 15. dicitur: Vbi non est lex, ibi nec peccatio, ergo de essentia omnis peccati videtur, ut sit contra legem. Quare Joannis primæ, cap. 3. v. 4. peccatum vocatur iniquitas, græcè ανομία quod idem sonat, ac deviatio à lege.

II.

Afferere videntur Patres peccata omnia ideo esse talia quia prohibita.

Propter hæc asserunt nonnulli peccatum omnino ideo esse malum quia à Deo est prohibitum: ita Coroll. 3. p. tract. de vitâ spirituali lect. 1. coroll. 10. S. Bonaventura in 2. dist. 34. dub. 4. Okam in 2. Quodl. 19. ad dubium 3. & 4. & Victoria, & alii. Sed contra: quadam enim sunt peccata adeo mala, & ex se & objecto turpia, qualia sunt odium Dei, blasphemia, & alia hujusmodi.

III.

Prima sententia est omnino peccatum ideo esse malum, quia prohibitum.

Actus variis sunt peccamina si independentes ab omni prohibitione.

IV.
Secunda sententia ait peccata esse mala, quia sunt contra Legem judicantem.

Deus iudicat aliquid esse malum, quia est malum.

Res prius sunt mala, quam Deus sibi de eis displicent.

V.
Peccata omnia non sunt mala quia prohibita.

VI.
Omnia peccata sunt mala rationi difformia.

VII.
Dictamen recta rationis non est proprie lex.

VIII.
Odium Dei ex se, & independentes ab omni prohibitione est malum.

modi, ut non possint non esse mala, sicque independentes, imò antecedenter ad omnem prohibitionem: quis enim non videt, æquè malum, ac Deo injuriosum esse eum odisse, atque ejus legem contemnere, ergo malitia odii Dei non dependet à prohibitione illius actus, sed ante omnem prohibitionem & legem hic actus est malus: quæ ratio urget, etiam si quis hunc & similes actus dicat necessariò prohiberi à Deo, de quo postea.

Lorca ergo hic, d. 10. Salas 1. 2. q. 18. tract. 7. d. 3. sect. 1. & alii nonnulli dicunt, omne peccatum esse malum quia prohibitum, non actu illo voluntatis divinæ, de qua prior sententia, sed lege, ut aiunt, judicante, seu quia est contra legem æternam, actum scilicet intellectus divini, necessariò in eo existentem, quo judicat hæc & hujusmodi esse mala. Sed contra: non enim ideo peccatum, odium Dei exempli gratiâ, est malum quia cognoscitur, seu judicatur à Deo esse malum, sed e contra, ideo judicatur esse malum, quia est malum. Deinde lex æterna juxta S. Augustinum contra Faustum supra, *Est ratio vel voluntas Dei, ordinem naturalem conservari jubens; perturbari vetans*, ergo hujusmodi actus necessarius intellectus divini non est lex propriè dicta, sed lex est actus voluntatis, quo liberè aliquid præcipit aut prohibet. Eodem modo impugnatur id quod dicunt alii, ideo scilicet peccatum esse malum, quia Deus habet voluntatem, qua sibi de objecto illo displicet; prius enim est malum, quam Deus illud averfetur: unde etiam si homo tendat solum in illud objectum, & non prout displicet Deo, adhuc actus erit malus. Deinde quis non videt longè gravius esse & rectæ rationi magis dissonum, Deum odisse, quam aliquid facere, quod ei novit displicere.

Breviter itaque existimo: licet omnia mala aliquo modo sint contra legem, quia scilicet sunt contra dictamen rectæ rationis, non tamen propterea propriè dici possunt esse contra legem, nec mala semper quia prohibita: ita Scotus in 3. 4. q. 2. art. 2. Durandus in 1. dist. 47. q. 4. Suarez lib. 2. de legibus cap. 6. num. 11. Valquez hic d. 97. cap. 3. Lessius de perfectionibus divinis cap. 13. num. 186. Tannerus disp. 4. q. 1. dub. 4. & alii passim.

Prima Conclusionis pars probatur: per conformitatem siquidem aut difformitatem ad rectam rationem judicant omnes quid bonum sit, quid malum, sicut quodammodo per legem, de qua proinde locutus videtur Apostolus ad Rom. 2. v. 4. dum dicit. *Cum enim gentes qua legem non habent, naturaliter ea qua legis sunt faciunt, ipsi sibi sunt lex: id est ipsorum natura, seu ratio iis est lex, non scripta, sed nata, vel à naturâ omnibus insita, & inscripta.*

Secunda etiam pars probatur: dictamen siquidem rectæ rationis non est propriè lex, cum Deus hoc perfectissimè habeat, quem tamen S. Thomas hic q. 93. art. 4. & alii affirmant legem propriè dictam non habere.

Tertia tandem pars, quòd scilicet omnia mala non ideo mala sunt quia prohibita: Probatur primò: jam enim ostendimus odium Dei ex se, & independentes ab omni prohibitione & lege esse malum, & rationi difforme, imò multò magis, quam sit legi à Deo lata non obedire. Secundò: nam S. Augustinus lib. 1. de libero arbitrio, cap. 3. approbat dictum illud commune, aliqua scilicet mala esse quia prohibita, alia prohibita quia mala. Tandem sicut ad hoc ut actus aliquis sit bonus,

nullo alio est opus, quam ut feratur in objectum bonum, propositum ut bonum, absque ullâ notitiâ legis æternæ, sive consulentis, sive approbantis; ita & ut actus sit malus, sufficit, quòd feratur in objectum malum sine ullâ legis vel judicantis vel prohibentis cognitione.

Dices: peccare in Physicis est deviare à regulâ: sic artifex peccat deviano à regulis artis, ergo & peccare in moralibus erit deviare à regulis moris. Respondetur peccare esse deviare à regulâ, non formali, sed fundamentali, seu facere id, quod est materialiter contra legem, & regulas, vel artis vel moris, seu quod per hujusmodi regulas argui & reprobari potest.

Per hæc patet ad testimonia supra num. 2. allata: Apostolus enim vel loquitur de peculiari illâ transgressione, quæ proveniebat Judæis ex cognitione speciali legis scriptæ, à Deo ipsis immediate traditæ, ratione cujus, peculiaris malitia, tum ob perfectiorem cognitionem, tum ob ingratitude in actus eorum peccaminosos refundebatur. Vel loquitur de lege improprie dictâ seu dictamine rectæ rationis, de quo supra. Non tamen res sunt malæ, quia recta ratio hoc dicit, sed ideo hoc dicit ratio quia sunt malæ, ut ostensum est. Tertio intelligi potest de lege fundamentali, seu ipsâ naturâ rationali, in ordine ad quam in materiâ de actibus humanis dixi defendendam esse bonitatem & malitiam actuum moralium. Quarto forte loquitur de lege æternâ, seu judicante, quæ tamen non est ratio à priori malitiæ, sed à posteriori solum, vel concomitanter, & tanquam à regulâ vel indicio. Quibus etiam de causis peccatum dicitur *avocata*. Et eodem modo explicari potest Sanctus Augustinus & alii Patres, dum peccatum dicunt esse contra Legem.

Ut verò in re hac, per se obscurâ clariùs procedamus variæ legis acceptiones semper præ oculis habendæ. Primò itaque lex sumitur pro lege æternâ, seu judicante ut vocant, quæ est actus necessarius divini intellectus, quo ab æterno judicat vel indicat hoc esse bonum & amplectendum, illud malum & fugiendum. Secundò pro ipsâ naturâ rationali quæ est quædam regula in ordine ad quam dignoscimus quid bonum sit, quid malum, secundum convenientiam scilicet vel disconvenientiam, quam res aliqua, cum tali naturâ habet. Hæc tamen solum vocatur lex seu regula fundamentalis. Tertio lex pro ipsis rebus præceptis, vel prohibitis accipitur, sicut fides subinde pro rebus creditis. Quarto pro dictamine rectæ rationis, prout hic & nunc judicat quid amplectendum sit, quid fugiendum.

Quintò denique & propriissimè sumitur lex pro liberâ voluntate superioris, legitime intimatâ, qualis fuit lex scripta, Judæis tradita, & aliarum hujusmodi. De hac itaque lege seu voluntate in præfenti est sermo: quam voluntatem etsi secundum communem Theologorum sententiam, de facto Deus hominibus manifestaverit, vel initio primis parentibus, vel per revelationes aut effectus quosdam externos, per quos hominibus ostendit se esse, & remuneratorem esse, tam bonorum quam malorum, quòd est habere voluntatem, quâ mala prohibet, & non vult ea fieri, vel tandem hanc voluntatem unicuique intimat per lumen ipsum rationis hoc dictantis: esto inquam hæc ita sint, dicimus tamen non omnia ideo esse mala, quia Deus ea per hanc voluntatem prohibet, sed e contra in iis quæ sunt intrinsecè mala, ideo ea Deus prohibet, quia sunt mala.

Idem de aliis multis peccatis ostenditur.

IX.
Peccare est deviare à regulâ, non formali, sed fundamentali.

X.
Quo sensu dicat Apostolus, ubi non est lex, nec præviticatio.

In ordine ad naturam rationalem desumitur actuum bonitatis & malitiam.

XI.
Variæ Legis acceptiones.

Lex æterna.

Lex fundamentali.

Lex pro rebus prohibitis.

Lex pro dictamine rectæ rationis.

XII.
Lex propriissima dicitur libera voluntas superioris, legitime intimata.

Deus hanc voluntatem hominibus variis modis intimat.